בני קטורה בני אחתיה דרבי טרפון הוו יתבי קמיה דרבי טרפון פתח ואמר ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה יוחני אמרי ליה קטורה כתיב קרי עליהם בני קטורה אמר אביי בר הונא אמר רב חמא בר גוריא גזירין שעשה משה אורכן אמה ורוחבן אמה ועוביין כמחק גודש סאה אמר רבי ירמיה באמה גדומה אמר רב יוסף ולאו היינו דתניא על העצים אשר על האש אשר על המזבח שלא יהו עצים יוצאין מן המזבח כלום תנן התם כבש היה לדרומה של מזבח אורך שלשים ושתים על רוחב שש עשרה מנא ה"מ אמר רב הונא אמר קרא ושחט אותו על ירך המזבח צפונה שיהא ירך בצפון ופניו בדרום אימא ירך בצפון ופניו בצפון אמר רבא רמי גברא אאפיה א"ל אביי אדרבה תריץ ואותיב גברא א"ל רבוע כתיב והא מיבעי ליה דמרבע רבועי מי כתיב מרובע וליטעמיך מי כתיב רבוץ א"ל רבוע כתיב דמשמע הכי ומשמע הכי ותנא מייתי לה מהכא דתניא רבי יהודה אומר ומעלותיהו פנות קדים כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח ואימא שמאל למזרח לא ס"ד דתני רמי בר (יחזקיה) ים שעשה שלמה עומד על שנים עשר (עמודים) בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח ההוא מיבעי ליה לגופיה א"כ פונים פונים למה לי שאל רבי שמעון בן יוסי בן לקוניא את ר' יוסי אומר היה ר"ש בן יוחי אויר יש בין כבש למזבח אמר לו ואתה אי אתה אומר כן והלא כבר נאמר ועשית עולותיך הבשר והדם מה דם בזריקה אף בשר בזריקה אמר לו שאני אומר עומד בצד מערכה וזורק א"ל כשהוא זורק למערכה דלוקה הוא זורק או למערכה שאינה דלוקה הוא זורק הוי אומר למערכה דלוקה הוא זורק התם משום דלא אפשר רב פפא אמר כי דם מה דם אויר קרקע מפסיקו אף בשר אויר קרקע מפסיקו אמר רב יהודה שני כבשים קטנים יוצאין מן הכבש שבהן פונים ליסוד ולסובב ומובדלין מן המזבח מלא נימא משום שנאמר סביב ורבי אבהו אמר רבוע ואיצטריך למכתב סביב ואיצטריך למכתב רבוע דאי כתב רחמנא סביב הוה אמינא דעגיל מעגל כתב רחמנא רבוע ואי כתב רחמנא רבוע הוה אמינא דאריך וקטין כתב רחמנא סביב תנן התם הכבש והמזבח ששים ושתים הני שיתין וארבעה הוו נמצא פורח אמה על יסוד ואמה על סובב

בני קטורה. בני אברהם אתם אבל לא כזרע יצחק ויעקב: הכי גרסינן **הוו יתבי קמיה דרבי טרפון ולא הוו אמרי מידי:** **פתח ואמר.** כדי שידברו: **יוחני.** מילתא בעלמא הוא דקאמר כדי לפתוח פיהם: **בני קטורה.** אינם יודעין לדבר כהלכה: **גוזרין.** שני גזרי עצים צריך לסדר בראש המזבח המערכה לתמיד של שחר בכהן אחד ולתמיד של בין הערבים בשני כהנים כדקיימא לן בסדר יומא (דף כו:): **אמה ארכו ואמה רחבו.** כמדת מקום המערכה: **באמה גדומה.** קצרה שלא יצאו חוץ למערכה ויעכבו הכהנים מלהקיף: **לאו היינו דתניא כו'.** ואמה גדומה למה לי אלא אמה מלומלמת: **מנהני מילי.** שהכבש בדרום: **ירך.** רגלים ופניו בדרום כאדם השוכב אצלה ורגליו לצפון נמצא ראשו ופניו לדרום: **אימא ירך בצפון ופניו בצפון.** כאדם היושב זקוף: **רמי גברא אאפיה.** שיער כאדם השוכב אצלה: **אדרבה תריץ ואותיב גברא.** זקפוהו והושיבוהו ונמצא ראשו ורגליו לרוח אחת: **רבוע כתיב.** דרבוע כאדם רובץ ומושכב שיער הכתוב: **והאי רבוע מיבעי ליה דמרבע ריבועי.** שיהא מרובע ולא עגול: ה"ג **רבוע כתיב דמשמע הכי ומשמע הכי.** הלכך תרווייהו יליף מינה: **ותנא.** דברייתא מייתי לה להא דאייתי רב הונא מירך המזבח מייתי תנא מהכא: **ומעלותיהו פנות קדים כל פינות שאתה פונה יהו דרך ימין למזרח.** האי קרא במזבח כתיב ביחזקאל וקאמר שהמעלות כבש מעלותיו צריך הרואה לפנות הימנה למזרח ותהא אותו הפנייה לימין ואין לך רוח ראויה לכך אלא דרום: ופרכינן **ואימא דרך שמאל למזרח.** נהי דפנות קדים כתיב בקרא אבל דרך ימין לא כתיב ביה העמידהו בצפון וכשתגיע לראש המזבח פנה אל קרן מזרחית לפונית ודרך שמאל: **לא ס"ד.** שיהו פונים לשמאל אלא דרך ימין: **לא יהו אלא דרך ימין.** כי מגילא דקרא דקתיב ואזיל דרך ימין מצפון למערב וממערב לדרום וכשאתה מקיף סוס דבר ופניך אליו ואתה סובבו מצפון למערב לימינך אתה הולך: **למזרח.** מהאי קרא לא נפקא לן ומהכא נפקא לן דרך ימין ומקרא דלעיל דכתיב קדים שמעינן למזרח דלא תימא דרך ימין למערב ויהא כבש בצפון: **מיבעיא ליה לגופיה.** להודיעך מושב הים היאך ומנין לך ללמוד הימנו לפינות המקדש בצורכי עבודה: **אויר יש בין כבש למזבח.** שלא היה ראש הכבש נוגע במזבח אלא אויר מעט מפסיק בינתיים: ה"ג **אמר לו ואתה אי אתה אומר כן: מה דם.** עולה שעומד בארץ וזורק מן הכלי כדכתיב (ויקרא א) וזרקו אף בשר בזריקה אלמא אויר יש ומחמת האויר הוא צריך זריקה שעומד בכבש וזורק אל עבר האויר למערכה: **אמר לו שאני אומר וזורק עומד בצד המערכה.** בראש המזבח וזורק ולהכי אתא קרא: **אמר לו כשהוא זורק למערכה דלוקה הוא זורק כו'.** כלומר משום הא למה לי קרא פשיטא דעל כרחו הוא זורקו שהרי אין יכול לסדר סביב על ראשי העצים שאין המערכה דלוקה שם אלא הימנו והלאה מקום שהמערכה דולקת והתם משום דלא אפשר הוא דע"כ כי אתא קרא לאשמועינן אתא דיש אויר בין כבש למזבח: **רב פפא אמר.** לא מלית אמרת דהיקש לאשמועינן אתא דעומד בצד המערכה וזורק דהפסקה אויר רצפה בעינן כי דם: **מה דם אויר קרקע.** הרצפה מפסיק בינו למזבח אף בשר כו': **שני כבשים קטנים יוצאין מן הכבש כו'.** אותו שפונין בו לסובב יצא במזרחו של כבש לימין ויוצא ומתחיל בשפולו של כבש ונמשך ועולה באלכסון עד שמגיע לסובב והפונה ליסוד יוצא למערבו להוליך בו שירים של חטאת שיורד מן המזבח פונה לשמאלו ליסוד דרומי ומתחיל לצאת בשיפולו של כבש רחוק מן המזבח כדי שיהא נוח לשפע ולירד ליסוד: **משום שנאמר סביב.** שיהא היקף למזבח כל דהו ואי הוו מחוברין שוב אין היקף אפילו בחוט אין אדם יכול לסובבו: **רבי אבהו אמר רבוע.** ואי מחוברין לא הוי בניינו מרובע: **ואיצטריך למיכתב סביב ואיצטריך למיכתב רבוע.** ואף על גב דאפקינהו לתרווייהו להך דרשה שלא יהא בנין אחר מחובר לו: **דעגיל מעגל.** ולא יהא לו זויות: **דאריך וקטין.** ארכו יותר על רחבו וזויות יהא לו: **כתב רחמנא סביב.** שיהו כל סביביו שוין: **שיתין וארבע הוו.** דהא תנן לעיל [מדות פ"ג מ"ג] אורך הכבש ל"ב אמה וכן המזבח [שם מ"א]: **ומשני נמצא.** שראש הכבש פורח ועולה על כניסת היסוד והסובב ומגיע לראש המזבח נמצאו שתי אמות העליונות שלו מובלעים בשתי אמות:

ה"ג

באמה גדומה. תפירה ובערוך פירש גרומה כר"ש כמו נותן לו את גירומיו (ב"ב פח:) ורב יוסף פריך ממתניתא שלא יהו עצים יוצאים: **אויר** קרקע מפסיקו. קרקע לאו דוקא שהיה פורח אמה על יסוד ואמה על סובב ובלאו קרא היה צריך אויר משום שנאמר סביב כדכתמון אלא דפגי במשהו אבל הכא בעינן אויר גדול ויוכר שהוא לצורך אויר: **דאריך** וקטין. והא דכתיב חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב למצוה והאי קרא לעכב ומיהו קשה דלעכב מהמזבח נפקא: **שיתין** וד' הוו. היינו כלוי לאמר לעיל (נד.) בדמים ונקיט כוותיה משום תרגום דידן דמתרגמינן באמתניתיה יתבני מקדשא אבל לרב דלא הוה ליה יסוד בבנין הוה ליה מזבח מן הצפון ולדרום ל"א וכבש ל"ב הרי ס"ג ה"ל לשנויי שהיה פורח על הסובב אמה:

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"ו מאיסורי מזבח ה"ג ופט"ו ממעה"ק ה"ג:
יט ב מיי' פ"ב מהלכות בית הבחירה הלכה יג:
כ ג מיי' פ"ו ממעה"ק הל"א:
כא ד מיי' פ"ב מהלכות בית הבחירה הלכה יג:
כב ה מיי' פרק ו מהלכות מעה"ק הלכה ד:
כג ו מיי' פ"ב מהלכות בית הבחירה הלכה יד:
כד ז מיי' שם הלכה יג:

תורה אור השלם

1. וּבְנֵי מִדְיָן עֵיפָה וָעֵפֶר וַחֲנֹךְ וַאֲבִידָע וְאֶלְדָּעָה כָּל אֵלֶּה בְּנֵי קְטוּרָה: בראשית כה, ד
2. וַיֹּסֶף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ קְטוּרָה: בראשית כה, א
3. וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנְּתָחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפָּדֶר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא א, ח
4. וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא א, יא
5. וְעָשִׂיתָ אֶת הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חָמֵשׁ אַמּוֹת אֹרֶךְ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב רָבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת קֹמָתוֹ: שמות כז, א
6. וְהָעֲזָרָה אַרְבַּע עֶשְׂרֵה אֹרֶךְ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה רֹחַב אֶל אַרְבַּעַת רְבָעֶיהָ וְהַגְּבוּל סָבִיב אוֹתָהּ חֲצִי הָאַמָּה וְהַחֵיק לָהּ אַמָּה סָבִיב וּמַעֲלֹתֵהוּ פְּנוֹת קָדִים: יחזקאל מג, יז
7. עֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פֹנִים צָפוֹנָה וּשְׁלֹשָׁה פֹנִים יָמָּה וּשְׁלֹשָׁה פֹּנִים נֶגְבָּה וּשְׁלֹשָׁה פֹּנִים מִזְרָחָה וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה וְכָל אֲחֹרֵיהֶם בָּיְתָה: דה"ב ד, ד. מ"א ז, כה
8. וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל: דברים יב, כז

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אויר וכו' קרקע לאו דוקא. עיין לקמן דף סו ע"ב תוספות ד"ה אויר:

מוסף רש"י

[illegible]

מסורת הש"ס

א) ירושלמי שקלים פ"ו ה"ד, ב) מדות פ"ג מ"ג, ג) ת"כ ויקרא נדבה פרשה ו ה"ז, ד) תרגום של בשמים וכמישור בעלמא ובתרולא עי' ערוך ערך תרך, ה) לעיל יד. ועי' יבמות קב: נדרים ל: סוטה לא., ו) לעיל לח. יומא פא. ביצה טו: חגיגה ט. קידושין ד: חולין כג. קלד: ערכין יא., ז) יומא טו: ית: מה. נח. [סוכה מח] סוטה [illegible], ח) יומא נח., ט) לקמן קך: [פסחים לג. ע"ש], י) ת"כ ויקרא נדבה פרשה ד ה"ב, ספרי ראה עח, כ) מדות פ"ג מ"ב, ל) לעיל נד., מ) ערך רגם ה' ע"ש, נ) עי' רש"ק ועי' נס' פנים מאירות שהניח בצ"ע על תו', דהא לעיל נד. פריך מיניה לרב ומשני דאמה כנגד אמה יסוד וכנגד אמה סובב ע"ש:

שינויי נוסחאות

א] בכתה"י ישי"ק ניסף ולא הוו אמרי מידי. וכ"ה גרס"י: [illegible]

שיטה מקובצת

[illegible]

מכאן שייך לעמוד הבא

[illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones